

2.
СТРАНА

Нови Сад: Осам деценија од Рације

Издавачки подухват Сентиванаца

4.
СТРАНА

7.
СТРАНА

Признање за Милку Суботић

Свечани почетак године у Батањи

12.
СТРАНА

ПОЛИТИКА

Петер Сијарто о „Северном току 2”

Гасовод не треба да зависи од политичких оцена

Одлука о сертификацији гасовода „Северни ток 2” треба да би да буде заснована на постојећим прописима ЕУ и професионалном приступу, а не на политичким оценама, каже мађарски министар спољних послова.

„Постоје веома јасни европски прописи који се морају поштовати. Мислим да је проблем у томе што је доношење одлуке о овоме више политичке, а не професионалне природе. Исти је проблем са „Спутњиком” и „Северним током 2”. Ово се сада

сматра политичким пројектом”, изјавио је Сијарто у интервјуу за руску агенцију ТАСС.

Он је додао да за Мађарску која зависи од спољних извора гаса, гасовод никада није политичко питање: „За нас је гасовод увек питање

енергетске безбедности”, поручио је Сијарто и изразио наду да ће немачке и европске власти размислити ово питање „на основу њиховог професионализма и прописа”.

Изградња „Северног тока 2” у потпуности је завршена 10. септембра прошле године, од обале Русије до Немачке испод Балтичког мора. Гасовод се састоји од два крака укупног капацитета 55 милијарди кубних метара годишње. Међутим, да би почео да пумпа гас, оператор „Северног тока 2” мора да добије „зелено светло” немачког регулатора.

Недавно је руски председник Владимир Путин изјавио да је гасовод „Северни ток 2” спреман за извоз и оценио да ће то омогућити пад рекордних цена гаса у Европи. Према његовој процени, у питању је 55 милијарди кубних метара, уз напомену да је Русија спремна за повећане испоруке.

„Чим Европљани донесу одлуку о пуштању у рад „Северног тока 2”, Русија ће бити спремна да одмах почне

са додатним испорукама руског гаса. Тај гасовод, допринеће стабилизацији ситуације на европском тржишту”, рекао је Путин, а „Спутњик” додаје да ће почетак рада овог гасовода утицати на снижење цена гаса не само за Европу, него и за Украјину.

Директор руског енергетског гиганта „Газпром” Алексеј Милер тада је саопштио да је завршено пуњење техничким гасом другог крака „Северног тока 2” и да је гасовод у потпуности спреман за експлоатацију.

Изградња гасовода „Северни ток 2” завршена је 10. септембра, а тренутно је у току процес сертификације компаније „Норд стрим 2 АГ” као независног оператора гасовода. ■

Осам деценија од злочина у Новом Саду

Помен крај споменика жртвама злогласне Рације

Почаст невино настрадалим жртвама мађарске фашистичке војске у јануару 1942. године, прошле недеље су одали представници Новог Сада, Скупштине Војводине, амбасадори Израела и Немачке, представници амбасада Мађарске, Црне Горе, Бугарске и Сједињених Држава, као представници Јеврејске општине, Савеза јеврејских општина Србије и ромских удружења.

Градоначелник Новог Сада Милош Вучевић рекао је да Нови Сад „већ осам деценија крвари са својим невино страдалим суграђанима”, и да „тугу носи сваког дана, часа и на сваком кораку”, нагласивши да је Новосадска рација била „најсуровије организовано убијање невиних и незаштићених људских бића”, уз напомену да се „та свирепост не може нити схватити нити прихватити”.

„Не смемо престати да се сећамо иако то сећање боли. Зато томе мо-

рамо учити нашу децу, иако није лако причати о смрти и страдањима онима коју су на почетку животног пута. Такве туге не смеју да се утапају у забораву, јер нас оне уче и опомињу да будемо бољи”, рекао је Вучевић.

Он је најавио да ће бити покренута иницијатива да Новосадска рација уђе као лекција у уџбенике и званичан школски програм Србије, и најавио и покретање иницијативе за изградњу меморијалног центра, објаснивши да је потребно да се направи „једно место на којем би била сабра-

на сва сведочанства, успомене и чињенице, на којем ће се учити истина о фашистичким злочинима над Србима, Јеврејима и Ромима, и неговати сећање на жртве Новосадске рације”.

У посланици патријарха Порфирија, коју је прочитао викарни епископ топлички Јеротеј, наводи се да се „у Бачкој уз радост Божића сећамо и невино пострадалих жртава јануарског погрома”, који је спроведен у Чуругу, Жабљу, Мошорину, Шајкашу, Локу, Ђурђеви, Вилову, Гардиновцима, Госпођинцима, Темерину, Тителу, Новом Саду, Србобрану и Старом Бечеју нагласивши да је уз Јасеновац, Маутхаузен, Аушвиц, Треблинку, Берген-Белзен, Дахау и Мајданек, „разлика само у трајању и демонској продуктивности убица”, те да „друге разлике нема”, наводи се у посланици.

„Ми православни Срби никада мађарски народ нећемо препознавати у ликовима злочинаца Јаноша Тота,

Гезе Баторија, Ђуле Зомборија, Миклоша Нађа, Шандора Кемира него га препознајемо кроз бесмртне ликове јунака као што су Пал Телеки, Лајош Дунафалви, Ендре Бајчи Жилински, који су спасили Ковиљ, Надаљ и животе суседа у Будисави, Бачком Градишту и другим местима”, истакао је патријарх Порфирије у свом писму.

Помен у име Српске православне цркве одржали су викарни епископ топлички Јеротеј и викарни епископ мохачки Дамаскин, док је у име Јеврејске заједнице помен служио Рабин Србије Исак Асиел, уз пратњу хоров саборне цркве „Свети Георгије”, Успенске цркве „Антифон” и јеврејске општине „Хашира”.

Након минута ћутања и полагања венаца код споменика „Породица”, Дунавом је у знак сећања такође пуштен венац, а помен је одржан и код спомен табле на новосадској плажи „Штранд”. ■

ВИШЕ ОД ЧЕТИРИ ХИЉАДЕ УБИЈЕНИХ

Новосадска рација један је од најстрашнијих злочина који се догодио током мађарске окупације. Од 4. до 29. јануара 1942. године у Новом Саду и околним местима, више од четири и по хиљаде Срба, Јевреја, Рома и других, на зверски начин је убијено и бачено под лед Дунава и Тисе.

Радови на њрузи у њираничном њојасу

САРАДЊА

Успорена реализација мађарског дела заједничког пројекта

Реконструкција пруге између Суботице и Сегедина на српској страни деонице одвија се брже од планираног и треба очекивати да деоница од Суботице до Хоргоша буде завршена до лета. Са мађарске стране границе радови иду споријом динамиком.

„Моје очекивање је да негде на лето буде спремна пруга за коришћење на релацији Хоргош-Суботица“, рекао је за РТВ заменик градоначелника Суботице Имре Керн.

Обнова пруге убрзаће саобраћајну комуникацију привреде и грађана две земље и користиће се као алтернативна саобраћајница током реконструкције пруге Београд-Будимпешта.

„Поред бржег протока роба, услуга и људи, долази до повезивања логистичких центара из Мађарске и из северног дела Србије. Поред самог повезивања петог града у Србији и трећег града у Мађарској, то су Лука Баја, Лука Сегедин на Тиси, са логистичким центрима, па даље до Београда на територији Србије“, каже

градоначелник Суботице Стеван Бакић.

Док се отварање дела пруге у Србији очекује до лета, са мађарске стране границе, према информацијама са терена, на деоници дугој петнаест километара радови су стигли до скидања старих прагова и шина. А, док се не заврши реконструкција пруге између Суботице и Сегедина, две државе морају да пронађу још једно решење, а то је убрзање граничне, односно пасошке контроле.

„Инфраструктура Железница Србије“ је почетком овог месеца саопштила да је изграђен доњи строј пруге од Хоргоша према Бачким Виноградима у дужини од 3,6 километара. У току су, у то време, биле припремне активности за полагање 4,5 киломе-

тара горњег строја од излаза из станице Суботица ка Хоргошу, као и за изградњу инфраструктурних објеката: подвожњака у Суботици, два подходника (у Палићу и Бачким Виноградима) и реконструкцију станичних зграда у Палићу, Бачким Виноградима и Хоргошу.

Модернизација пруге Суботица-Хоргош почела је 18. октобра у Хоргошу, у присуству председника Србије Александра Вучића и премијера Мађарске Виктора Орбана.

Радове изводи конзорцијум „Карин Комерц МД“ из Ветерника и RZD International, као извођачи радова, а вредност посла је око 10,2 милијарде динара.

По завршетку модернизације и реконструкције, ова пруга дужине 26,63 километара, биће једна од најмодернијих електрифицираних европских железничких деоница, којом ће возови саобраћати брзином до 120 км/сат, а возом између Хоргоша и Сегедина ће се путовати 35 минута. Рок за завршетак радова је новембар 2022. године.

Пруга Суботица-Хоргош-граница са Мађарском је неелектрифицирана, регионална и прекогранична пруга, која повезује регионалне центре на територији Србије и Мађарске.

Пруга се из Суботице и Хоргоша преко државне границе, наставља на мађарској територији у дужини од 12,6 км до Сегедина. Изграђена је 1885. године, као део тада изузетно значај-

не железничке магистрале Баја-Суботица-Сегедин.

Да подсетимо, уговор о реконструкцији и модернизацији железничке пруге Суботица-Хоргош (граница са Мађарском) потписан је у Влади Србије у јуну прошле године. Уговор су потписали, у име Владе Србије, министар грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Томислав Момировић, в.д. генералног директора Инфраструктура железнице Србије Небојша Шурлан и, у име извођача радова, конзорцијума „Карин Комерц МД“ доо Ветерник и RZD International, Крсте Дуброја. Потписивању уговора је присуствовао и први заменик директора руске компаније RZD International Мансурбек Султанов, преноси Тањуг.

Момировић је том приликом нагласио да ће по завршетку модернизације и реконструкције ова пруга бити једна од најмодернијих електрифицираних европских железничких деоница, којом ће возови саобраћати брзином до 120 километара на час, са најмодернијом пратећом опремом, сигналним и безбедносним системима, наведено је на сајту Владе Србије.

Поступком јавног позива за избор стратешког партнера, објављеног у априлу, изабрана је руска компанија RZD International, која у овај посао улази у конзорцијуму са домаћом компанијом. Рок за завршетак радова је 14 месеци од увођења извођача у посао. ■

Сасџанак у Беоџрагу

Припреме за скуп о српско-мађарској економској сарадњи

Заједничка комисија за економску сарадњу између Србије и Мађарске, заседаће у Будимпешти почетком марта ове године. Припремни разговори уочи овог скупа вођени су у Министарству привреде Србије.

Министарка привреде Анђелка Атанасковић и амбасадор Мађарске у Београду Атила Пинтер, разговарали су о предстојећем 12. заседању Заједничке комисије за економску сарадњу између Србије и Мађарске, које ће се одржати у Будимпешти почетком марта ове године.

Министарка Атанасковић указала је да редована заседања Заједничке комисије, додатно доприносе узлазном тренду развоја билатералних економских односа са Мађарском.

Нагласила је очекивање да ће се економска сарадња додатно унапредити у бројним областима од заједничког интереса, наведено је на сајту Министарства.

Дванестом Заједничком комисијом за економску сарадњу између Републике Србије и Мађарске, копредседаваће Анђелка Атанасковић, која ће предводити српску делегацију и Петер Сијарто, министар спољних послова и трговине Мађарске, који ће предводити мађарску делегацију.

Д. А.

ДРУШТВО

Скуй у Белом Манастиру

Потомци оптаната из Мађарске основали удружење

За председника новоформираног удружења изабран је Никола Алаица, за секретара Станоја Дадих, док је за правна питања задужен Саво Јанчевић, правник и судија за прекршаје у Белом Манастиру, чији преци, такође, потичу из Мађарске, и то из Бремена.

Никола Алаица

Сваке године, храмовне славе у Жупанији Барања својим присуством увеличавају потомци некадашњих оптаната, који су након Првог светског рата, услед историјских прилика, напустили своја вековна огњишта и настанили се у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. Потомци, међутим, нису и не желе, да забораве крајеве, села и градове, у

којима су некада живели њихови преци. Редовно се враћају на вековна огњишта и чувају успомене на своје најмилије.

Један од њих је и Никола Алаица из Белог Манастира, у Хрватској, чији је деда рођен у Мајшу, а касније је оптирао. Он је одлучио да оформи Удружење потомака оптаната из Ма-

ђарске у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца 1921-1931.

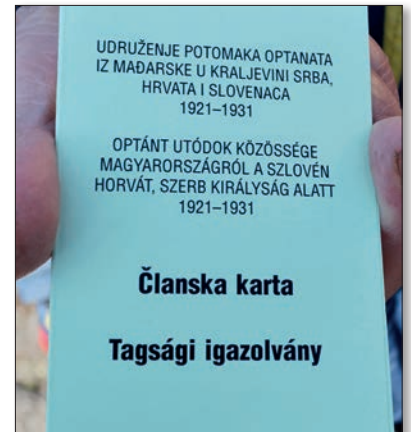
Своју замисао је спровео у дело, па је пред сам крај прошле године у Белом Манастиру, у Хрватској, одржана оснивачка седница Удружења потомака оптаната из Мађарске у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца 1921-1931, на коју су позив добили потомци оптаната који су настањени у Србији и Хрватској.

Због епидемиолошких прилика у Хрватској, организатори скупа су испоштовали строге мере које су на снази, и које, између осталог, подразумевају и забрану окупљања већег броја људи у затвореном простору.

Састанку је, овом приликом, присуствовало двадесетак људи који су изабрали руководство организације. За председника је изабран Никола Алаица, за секретара Станоја Дадих, док је за правна питања задужен Саво Јанчевић, правник и судија за прекршаје у Белом Манастиру, чији преци, такође, потичу из Мађарске, и то из Бремена.

Сви они који су се учланили у новоформирано удружење, располажу чланским књижицама, које су штампане на српском, хрватском и мађарском језику.

Од децембра прошле године скупштина може да донесе правоснажне одлуке, а пошто је интересовање за удружење прилично велико, пре свега из Вуковара и околине, руководство организације планира да, чим пандемија понусти, сазове нову скупштинску седницу са циљем да се даље конкретизују правци деловања удружења.

Првенствени циљ удружења биће очување успомена на претке, као и одржавање спомен-приредаба, које ће евоцирати и осветлити прошлост са почетка 20. века. Заједничке додирне тачке историје неће бити заборављене, а томе ће допринети и потомци оптаната, који никако не желе да забораве да су њихови преци између 1921. и 1931. године напустили Мађарску и настанили се у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца.

Председник организације Никола Алаица је наговестио да ће чланови удружења редовно долазити на храмовне славе у мађарском делу Барање, настојаће да и они сами организују програме помоћу којих ће се одати дужна пошта Србима, који су након Првог светског рата напустили своја огњишта, у нади да ће сеобом у матицу пронаћи нови и бољи живот.

П. М.

Издавачки подохвај у Новом Сентивану

Објављен каталог о српском православном храму

У издању Самоуправе Срба у Новом Сентивану (ССНС), крајем прошле године, светлост дана угледао је двојезични српско-мађарски каталог о српском православном храму у Новом Сентивану.

Главни иницијатор објављивања драгоценог издања била је Мина Веселинов, члан месне српске

заједнице, чија иницијатива је била топло поздрављена и одмах прихваћена од стране ССНС у овом насељу.

Она је настојала да каталог обогати кратким, али веома корисним информацијама на српском и мађарском језику.

Већ на самом почетку, читалац је у прилици да упозна историјат светиње посвећене Успенију Пресвете Богородице. Ауторка

истиче да је првобитна црква брвнара подигнута 1758. године, али је она изгорела у Сиришкој бици 1848. године. Садашња црква је сазидана на истом месту 1853. године.

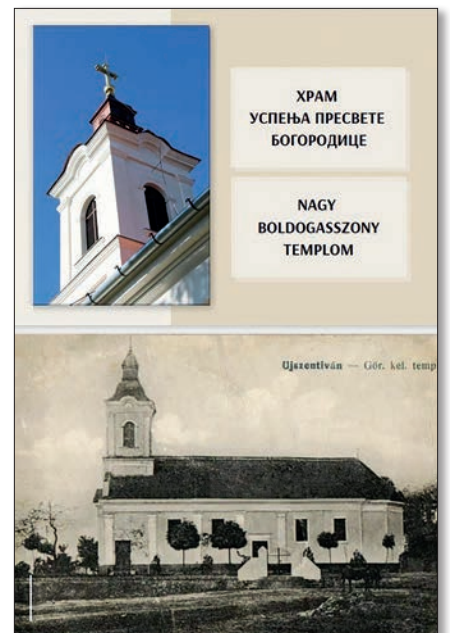
У наставку својеврсне свеске од 15 страница, представљена је локација цркве, унутрашњост светиње, архитектура, а ту је и приказ икона које се налазе на иконостасу. Каталог није посвећен само великогоспојинској српској православној цркви, већ је у њему место добио и парохијски дом, у којем данас функционишу музеј, кућа заједнице и библиотека.

„У музеју се чувају ручни радови, лутке одевене у народне ношње, пољопривредни и кухињски алати, предмети који потичу од наших предака“, стоји у каталогу, који красе веома лепе фотографије у колору. За њих се побринула фотограф Илона Тот из Сегедина.

Сем тога, уврштен је и један стари, архивски фото-снимак светиње, који је током свог сакупљачког рада пронашла и брижљиво чува Минина бака, Јелена Марковић Веселинов. Двојезично издање о српском православном храму и парохијском дому штампано је у 200 примерака, а све трошкове издавачког пројекта сносила је Самоуправа Срба у Новом Сен-

тивану. Чланови српске заједнице у селу надомак Сегедина били су веома ганути, а уједно срећни и задовољни када им је приликом празновања Бадњег дана и Божића уручен несвакидашњи поклон, који сведочи о прошлости и садашњости великогоспојинске српске православне цркве у Новом Сентивану.

П. М.

Сасџанак руководиоца мањинских театарара

Почели договори о овогодишњем фестивалу JELEN/LÉT - Присутност

„Имамо много посла, како уметничког, тако и оног техничке природе, тако да одмах морамо да почнемо са организацијом“, каже Андраш Частван, председник Мађарског народносног театарског савеза.

Милан Рус, Јанош Деги, Никола Скорић и Роланд Алтман

У просторијама Српског позоришта у Мађарској недавно је одржан састанак руководиоца народносног театара, коме су председавали Андраш Частван, председник Мађарског народносног театарског савеза и Милан Рус, потпредседник ове организације и директор СПМ-а, који је у име домаћина поздравно присутан. Он је уједно истакао да је однедавно, седиште Мађарског народносног театарског друштва, Српско позориште у Мађарској, у Улици Нађмезе 49, у Будимпешти.

Главна тема састанка био је традиционални фестивал JELEN/LÉT – ПРИСУТНОСТ, смотра мађарског народносног глумишта, коју већ годинама

подржава Кабинет премијера. Неколико протеклих година, овај фестивал је организован у јесењем термину. Пошто је званично објављено да ће Мађарска бити домаћин Позоришне олимпијаде 2023. године, која ће се одржати у марту, априлу и мају месецу, циљ је да се и фестивал JELEN/LÉT – ПРИСУТНОСТ, још ове године пребаци на пролећни термин, да би наредне, узео учешће на олимпијади.

Милан Рус одавно преговара са Атилом Видњанским, директором Националног театра у Будимпешти, где се овај фестивал одвија већ неколико година, и за овогодишњи термин је одређен 21. март. Ово представља ве-

Андраш Частван у разговору са представницима народносног позоришта

ЛИЧНА КАРТА ТЕАТАРСКОГ ДРУШТВА

Мађарско театарско друштво постији већ тринаест година и под својим окриљем има шездесет четири позоришта. Међу њима су најпознатија: Национално позориште из Будимпеште, Мађарска државна опера, позориште „Јожеф Атила“ из Будимпеште, затим државна позоришта из Кечкемега, Капошвара, Ђера, Дебрецена, Печуја, Шопрона и многа независна позоришта. Чланови овог друштва су, такође, и пет народносног позоришта из Мађарске, Словачки театар „Цервинус“ из Сарваша, Хрватско казалиште из Печуја, Српско позориште у Мађарској из Будимпеште, Немачки театар из Сексарда и Циганско позориште „Караван“, три позоришта изван граница Мађарске, Мађарско позориште из Берегова у Украјини, Новосадско позориште и Мађарско камерно позориште из Сенте. Председник Мађарског театарског друштва је Атила Видњански, уједно и директор Националног театра у Будимпешти.

ОРГАНИЗАЦИОНЕ ПРИПРЕМЕ ТЕКУ

Милан Рус је за наш лист изјавио да је окупљање националних позоришта под кровом Српског позоришта у Мађарској, на чијем је челу, одувек била традиција.

– Будимпешта је центар, а инфраструктуру има само једно, односно Српско позориште у Мађарској. Због тога се председништва и скупштине одржавају у нашем простору. Тако је спонтано испало да ми организујемо фестивал JELEN/LÉT и код нас се налази канцеларија за координацију и организовање фестивала. Од Самоуправе Срба у Мађарској добили смо одобрење да се овде пресели и центар Мађарског народносног театарског савеза, који се некада налазио у Сарвашу. Додатним средствима која ће обезбедити Министарство културе, наша екипа ће обављати овај посао, односно, за администрацију мањинских театара посебно ће бити задужени Јанош Деги и Бранимир Ђорђевић. Такође постоје планови подржани од Владе Мађарске да се обезбеде и просторије и оснује једна позоришна кућа за сва мањинска позоришта у Мађарској и мађарска позоришта ван матичне земље. Српско позориште у Мађарској би ову зграду одржавало и вршило координацију послова – каже наш саговорник.

Како сазнајемо, нека позоришта су већ послала снимке и трејлере представа за наступајући фестивал. Биће, такође, и оних продукција које долазе из матичних заједница.

– Појавиле су се тешкоће, јер нека позоришта могу да играју истог датума, тако да треба наћи још неки простор, домове културе или позоришта, како би сви мањински театри добили прилику да учествују на JELEN/LÉT-у – каже Милан Рус.

Жужана Частван и Милан Рус

лики изазов за народносна позоришта, јер би до краја јануара требало да се припреми видео-материјал о продукцијама, које по свом критеријуму стручни жири треба да оцени и прихвати за учешће на фестивалу.

Продукције не треба да буду најновије, а услов је да још нису приказане на JELEN/LÉT-у и да, по могућности, буду на матерњем језику народности. Продукције, које би биле приказане у оквиру Позоришне олимпијаде, требало би да буду завршене до краја лета ове године, да би се имало времена за одабир.

Друга тема састанка је била уређивање и освежавање веб странице Мађарског народносног театарског друштва. Частван је указао на велику важност редовног уређивања веб странице, како на мађарском, тако и на језицима народности и обавештавања јавности о активностима народносног позоришта, како би привукли што већи број публике. Никола Скорић, веб дизајнер, присутнима је представио своја решења и предлоге и објаснио на који начин страница може редовно да се пуни најновијим информацијама.

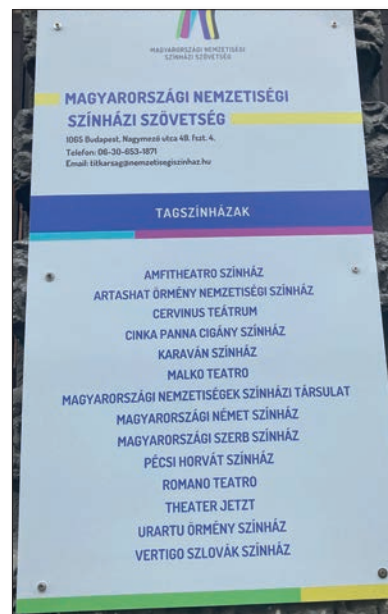
На крају састанка Милан Рус је че-

стиао овогодишњим добитницима награде Мађарског театарског друштва: Жужани Частван, уметничком секретару Уметничког ансамбла „Дунав“, дугогодишњем сараднику СПМ-а и Роланду Алтману (Altmann Roland), економском директору словачког позоришта „Корвинус“. Они су награђени по препоруци Милана Руса, носиоца награде „Јасаи Мари“. Награде су додељене исте вечери, на гала прослави у позоришту „Талија“.

Године 2010, Петер Фекете, режисер и добитник престижне награде „Јасаи Мари“, државни секретар за културу у Министарству за људске ресурсе и један од оснивача Мађарског театарског друштва, основао је награду којом су, како каже, мало променили свет. Овога пута рефлектори су уперени у оне људе без којих позориште не би могло да постоји, у оне који стоје иза сцене, који раде у позадини позоришне професије.

Ранијих година, добитници ове награде били су: Лајош Мезеи и Тибор Прагаи, чланови Српског позоришта у Мађарској, као и његов дугогодишњи сарадник Шандор Крстович.

Катарина Павловић Бачи

Сентандрејски квартет

Петар Милошевић: *London, Помаз, МС, Нови Сад/Издан, Будимпешта, 1994; Mi že Sentandrejci, МС, Нови Сад/Издан, Будимпешта, 1997; Bitka za Sulejmanovac, МС, Нови Сад/Издан, Будимпешта, 2000; Websajt-stori, Internet, 2001.*

Читали смо често, како се ауторима понеки лик „отме контроли“, заигра по своме, мимо сценарија и планова, па промени циљани крај. Романописцу Петру Милошевићу се, изгледа, испод пера отело читаво Помашко село и још пола Сентандреје. И то са успехом. И на сву срећу. Јер, неко је ово морао да напише. Баш овако!

Да разгрне скраму заборав са живота Срба у расејању. Са рукописа претходника, мученика на истом послу, од Венцловића и Пишчевића, до Игњатовића и Црњанског. Да њихову и своју уобразиљу овери печатом стварности; да о сопственој судбини проговори човек уместо историчара, аналитичара и бирократије; да писа-

њем подигне споменик покољењима, као први и потоњи јеванђелиста.

London, Помаз

У роману *London, Помаз* упознали смо главне ликове (Ichwich, чика Тић, Енглескиња госпођа Twist, баба Ковиљка, инспектор Bela Szabo), средину, а нарочито атмосферу, као пресуђујући *point off view*. Читава једна генерација, исписници педесетих година, препознали су део сопствене биографије у описаним догађањима. Одслушали су поново исте плоче, оживели у себи еуфорију првог рок концерта и поноћна узбуђења док се крај радио апарата хватао музички талас Луксембурга. Закључили су да је велики усуд ВРЕМЕ, на исти начин про-

шверцовао (као фармерице звонцаре), преко границе живота, многе странице из албума успомена, свима њима – оној омладини, која је истовремено стасавала у социјалистичком блоку Средње Европе.

Mi že Sentandrejci

Већ у следећем делу *Mi že Sentandrejci*, Петар Милошевић је допустио веселим мангупима из Помаза, са Ичвичем на челу, да знатно прошире дружину.

Одједном се ту створила читава галерија ликова. Многи немају властита имена, већ носе уопштене, комичне варијанте еснафских одредница: Куплунг, Молер, Пророк и сл. Или су потпуно безлични попут: Чоколаде, Сина, Про Форме. Зашто? Да се у маленој заједници неко не би препознао? Или су овако су сви „сумњиви“!? НЕ! Писац се овим моделом спасава од замке буквалног реализма. Он дистанцира своје дело, своју творевину, од својатања свакодневнице. Од интерпретирања, тумачења и фамилијарног при- свајања.

Јер, као што постоји реална опасност да недовољно пажљив читалац овај роман не схвати озбиљно, због елемената фарсе и гротескних ситуација, друга крајност била би у при- мању „здромо за готово“ овако реалистичког приказа још живуће епохе савременика. Епохе под пасхом Партије и Полиције, коју су стидљиво детронизовали бит музика и џинс одећа. Уза све то, као куриозитет и стереотип, незаобилазни пркосни Срби, вековним духом присутни на истом Сентандрејском тлу, могли би лако да фикцију преведу у стварносту прозу. Или још боље, да је заведу у хронику верификованих историјских факата. А шта ћемо онда са пописом?

Не дајмо се заварати. Испод транспарентног првог слоја, испод хитично лежерног и на моменте „неозбиљног“ приповедања, испод ироније као одступнице, крије се мноштво метафизичких сумњи: ко смо? шта смо? одакле смо? куда идемо? чему све то? Читалац Милошевићевог дела мора бити крајње опрезан, готово сваку реч треба примати уз непрестани мисаони ангажман. Питка нарација уме да поведе и заведе, а већ на следећем кораку, само једна опаска може да нас врати неколико поглавља уназад. У неки мисаони пасаж који је неопажено промакао, а ту се управо излио бунар мудрости. И све

поводом неких очаравајућих носталгија које попримају димензије мита:

„Сан о чамцу и фијакеру био је одраз сакривене и бојажљиве, али древне и непрестане чежње Сентандрејаца за одласком, или можда повратком у некадашњи завичај, о којем међутим, већ у другом колену после доласка 1690. нису знали ништа.“

Ово је прича о пролазности и пропадању: богатства, моћи, славе, имена, идеологија. Српству прети опасност да остане само сена у мимоходу времена. Али се зато главни јунаци Милошевићевог романа, својски труде да сачувају језик и веру. Те основне постулате националног бића, које наставља да живи.

И ту свака импровизација престаје. Језик је инструмент којим Милошевић суверено влада на неколико равни: комуникацијској, семантичкој, лингвистичкој. У ђердане синонима и хомонима (*Имао је жедносни лавез и лајање од глади, издржавно и радосно кевшање, режање од сираха и самоишњско завијање.*) уплићу се дијалекатски бисери (*Ако ош да ме смарнеш, узми сикеру. Ал немој да ме шрујеш йасуљовом чорбом.*). Реченице су овде стрпљиво, прецизно, дијамантски брушене, као раскрвављени језик којим заговорници лижу бетон (*Сваки је лиз био болнији од ирешходној, рибица од живој меса све се шромје бајшрјала.*)

На основу, сад већ добро уткане мапе ликова и наративне структуре, није тешко било проширити садржински образац. Петар Милошевић се није одрекао могућности допуне формално дефинисаног литерарног опуса. Кренуо је ка трилогији.

Bitka za Sulejmanovac

Bitka za Sulejmanovac, као трећи роман у низу, појављује се 2001. године, након читавог сплета издавачких заврзлама: читаву годину дана после завршеног штампања, три године након исписаних страница од стране аутора, а моја маленкост је рукопис листала у оном часу када су се догађаји са страница, као футуристички кошмар, жестоко преплitalи са стварношћу, тога пролећа 1999. године.

Рат између банатског шеика и бачког емира, претвара низију у Панонску пустињу, где силе међународних снага бомбардују регион затрован Сулејмановачком секс-нафтом. Приповедање које у први мах личи на „песничке“ каламбуре, неочекивано

СРПСКА ВЕНЕЦИЈА

Сентандреја је српска Венеција. С нешто мање воде, али знатно више симболике и успомена. Град-симбол српства и православља; град уметничког и духовног богатства; град наших надања и заблуда; град опсене. Ко је Србин и српскога рода, а не дође да посети ову варош, остаће прикраћен за фундаменталну нит космогонијског у нама; измаћи ће му спознаја о толико помињаном, само једном трену људског битисања на овоме свету. До Сентандреје се може доћи свим савременим превозним средствима, али се препоручује пловидба бродом. Ово је град на води, риба му је знак – симбол проходности граница:

„На успутним станицама уз Дунав, у местима где су се по Угарској 1690.

селидбеници крунили као кукуруз – укрцавају се Доњани из Липове, Мохача, Сечуја и Баје, Горњани из Ајмаша, Ловре, Српског Ковина, Бате и Чипа, све до Будимпеште и Калаза“. На њиховим лицима препознају се црте Арсенија, Гаврила, Јакова, Милоша, Петра. У њиховом говору шушкају архаизми народне ризнице.

је постало симултана верзија страшног, реалног догађања у мојој земљи. Сво лудило које је тунтало над нашим главама, било је већ описано у делу које сам држала у рукама! Или обрнуто?! Можда је ово што се дешавало са нашим стварним животима, ово што се историјски понављало – да Срби својим главама плаћају хирове великих – само део опаке игре између стварности и фикције. Фикције свих врста које преузимају власт над нашим животима. Сlike и догађаји из пишчеве маште постале су стварност у тренутку исписивања. И та је стварност, још једном, као књижевни апсурд претворена у парадокс свакодневице.

Да ли ми заиста „живимо унутар једног романа глобалних размера“ како говори Балард, писац научне

фантастике са америчког континента? И како се то, одједном, Петар Милошевић од писца реалистичко-романтичне прозе у првом роману, претворио у списатеља „предочене збиље у којој се губи значењска граница између фактичког стања и фикције допуштене уметнику“ (Ђ. Писарев)?

Ту смо! То је она замка лакоће читања о којој говорих у првом делу овога текста. Завидна једноставност и привид лакоће, што је у ствари најтежи и врхунски циљ сваке уметности. Са овом прозом се мора пажљиво, као са сахарином и ТНТ (tri-nitrotoluolom) заједно. На мале дозе. И полако. Читање изискује максималну концентрацију, уочавање вишеслојности, литературну информисаност, а све више и медијску писменост.

Websajt - stori

Да се аутор зауставио на књизи *Bitka za Sulejmanovac*, било би то ватрометно финале једне приче из три дела. Али, пошто инспирација на зачету тему никако није престајала, почашћени смо читалачким уживањем у квартету. Светлост дана, или свемирског мрака, угледала је још једна књига Петра Милошевића са истим актерима, под називом *Websajt - stori*. Наговештена је дуплерицом, на крају треће књиге (залистак или ти форзац), где се налази и њена интернет адреса.

Четврта по хронологији, а прва по приступачности *Пи-Си генерацији*, ова се књига данас, концентричним кругом интернета, распростире дилем галаксије. Она има „свемирске димензије“ и галерија ликов без маске, сада може да прими, у своју ван-просторно-временску димензију, сваку интеракцију са читалаштвом. О њој ће тек бити речи. Сама

ће се дописивати. Сасвим новим и оригиналним моделом литерарно-компјутерске форме, њен аутор постаје претеча једног особеног жанра српског романа – виртуелног романа.

Наведеним опусом од четири књиге, уз помоћ типизираних ликова урнебесно-тужне *commedia dell' arte*, Петар Милошевић нам је сервирао једну изванредно комплексну студију времена и нарави. Само што је, уместо универзалних белосветских модела, понудио филигрански рад на „лицу с крајоликом“ по принципу етнолошких казивања из области виртуозности језика. А кроз осликану свест појединца и његовог микро окружења, омогућио нам да упознамо (са)вист једне епохе, спрам које је јединка вечито у опозицији. Реч је, заправо, о четири књиге које ће као *Сеншандрејски квартеи* обележити читав један ток српске књижевности. ■

Усїех младе Срїкиње из Медине

Милка Суботић кошаркашица године у Жупанији Барања

За петнаестогодишњу Милку Суботић из Медине, играчицу Националне кошаркашке академије „Ратгебер“ у Печују, нова календарска година отпочела је успешно, јер је међу кадеткињама изабрана за најбољу кошаркашицу Барање.

Најновије признање Милки Суботић ће, без сумње, дати додатни подстрек да и даље истрајно ради. Наиме, млада кошарка-

шица, која је у екипи на позицији плејмекера, не игра само у кадетском тиму Националне кошаркашке академије „Ратгебер“ у Печују, већ је место успела да избори и у јуниорском саставу.

Током целе године ова Мединчанка се истицала веома зрелом игром, сјајним партијама, па је своју екипу (U 14) успела да одведе до самог финала првенства где су Печујкиње освојиле сребрну медаљу. Такође се истакла и међу јуниоркама.

Њену играчку интелигенцију, техничку надареност

и развој приметили су и кошаркашки стручњаци репрезентације Мађарске, који су јој упутили позив. Захваљујући својој марљивости и успешним партијама на паркету, Милка Суботић је постала стандардни члан кадетске репрезентације Мађарске.

Њени спортски кошаркашки подвизи многима нису промакли ни крајем прошле године, када је Кошаркашки савез Жупаније Барања организовао гласање о најбољим кошаркашима и кошаркашицама у поменутој жупанији. Одлуку су заједно донели публика и струка. Према гласовима публике и стручњака, у категорији кадеткиња, најбоља у 2021. години била је Милка Суботић.

Њој и осталима „нај кошаркашима и кошаркашицама у 2021“ у Жупанији Барања признање је уручено у склопу посебне свечаности, одржане 17. јануара, у седишту Кошаркашког савеза Жупаније Барања.

Милка Суботић је рођена 2007. године. Идеју да се бави кошарком дала јој је бака Савета Сокић, а љубав према спорту почела је да показује пре осам година. Заиграла је као плејмекер, а ова позиција је резервисана за играче велике брзине, добре технике и вођења лопте. Као руководилац игре, много терета има на својим раменима, али јој због тога није жао и одлично се слаже на терену и ван њега су саиграчицама.

Милка Суботић се радо угледа на Ану Дабовић, српску кошаркашицу, репрезентативку, која је некада играла и у најјачој лиги света за жене WNBA и то у екипи „Лос Анђелес спакс“.

Иако идеал игра на позицији бекшутера, Милку Суботић води исти онај победнички дух, који карактерише и Ану Дабовић – победити све утакмице, бити најбољи. Овој Мединчанки која, наравно, поред напорних тренинга и утакмица, треба да се докаже и на пољу учења, желимо пуно успеха у спортској каријери, као и да јој се све жеље и снови остваре.

П. М.

СЕЋАЊЕ

Тематско вече у Установи културе „Божидарац“

Корнелије Станковић, први српски школовани композитор

Оно што је Вук Караџић урадио у литерарном смислу, Корнелије Станковић (Будим, 1831 – Будим, 1865) учинио је у музичком, порука је са предавања које је у београдској Установи културе „Божидарац“ одржао музички уметник Милорад Стокин.

У условима пандемије, добар део друштвеног живота и културних потреба остварујемо у виртуелном свету, пратећи их посредством интернета. Серију онлајн предавања, под називом „Фрагменти прошлости“, месецима веома успешно организује Установа културе „Божидарац“, из Београда, која је овога пута слушаоце привукла предавањем о првом српском школованом композитору и диригенту Корнелију Станковићу (1831–1865). Поред заинтересованих слушалаца у Србији, у вечерњим сатима 20. јануара, били су укључени рачунари и бројних Срба из дијаспоре.

Предавач Милорад Стокин завршио је академске и мастер студије соло певања и стекао звање мастер музички уметник, и веома је активан

у промоцији нашег културног наслеђа у виртуелном простору са великим бројем пратилаца.

– Мало је биографских података о Корнелију Станковићу. Оставио је за собом његова дела, која су довољна да реконструишемо његов кратак животни век, који се одвијао у бурним националним превирањима унутар Хабзбуршке монархије, када су националне мањине извојевале право на развитак сопствене културе зарад продубљивања националне свести – почео је своје излагање Стокин, подсетивши да Станковића, на неки начин, можемо сврстати у ред оних прегалаца српске културе који су, попут Бранка Радичевића, живели кратко, занесено и пожртвовано, а иза себе оставили дубок траг у српској култури.

ЗБОГ ОСКУДИЦЕ ПРОДАЈЕ И КЛАВИР

Упркос нарушеном здрављу, Корнелије Станковић је стварао и путовао. Његови последњи дани су били тешки и са веома мало средстава, због чега продаје чак и свој клавир. Умире од туберкулозе и бива сахрањен у Будиму, 1865. године. Његови посмртни остаци су били касније премештени на друго гробље, да би 1940. године били пренети у Београд, залагањем Музичког друштва „Станковић“. Сахрањен је на Новом гробљу, у Алеји великана.

ОСНИВАЧ МУЗИЧКИХ ДРУШТАВА И УСТАНОВА

Станковић у Београду 1860. преузима „Београдско певачко друштво“ и даје снажну иницијативу за оснивање прве Српске музичке школе, али га је болест омела у остварењу ове жеље. Налази на топао пријем кнеза Михаила Обреновића и од њега добија средства да обиђе Србију и забележи народне песме. У Лозници, Ваљеву, Ужицу, Чачку, Крагујевцу сакупља мелодијске записе српских песама, бележи их по свом слуху, без икаквих помагала.

– Корнелије Станковић рођен је у Будиму, у српском насељу Табан, 1831. године. Веома рано остаје без родитеља, расте и школује се у Араду, а затим у Пешти. Од најранијег детињства долази у додир са музиком и истражује. Срећна околност је била да се нашао добротинитељ у српском народу, адвокат Павле Риђички, који је Корнелија повео са собом у Беч на музичко школовање. Студентски живот дели са сликаром Стевом Тодоровићем, великим пријатељем, са којим касније заједно и наступа на концертима у Бечу, Пешти, Новом Саду – наводи предавач и објашњава да је познанство са руским протом Рајевским, при Руској цркви у Бечу, умногоме допринело опредељењу Станковића ка пансловенским идејама, које су могле да се инкорпорирају путем духовне музике свих православних народа.

– Високи црквени великодостојници примећују Станковићев таленат и рад. Он посећује патријарха Јосифа Рајачића у Сремским Карловцима, са идејом да српско црквено појање стави у ноте. Станковић је тада на зиду расписао нотни систем и записао мелодију појаца, како би показао да је могуће српске црквене напеве ставити у нотни систем.

Предавач објашњава да је Станковић добио одобрење да бележи црквено појање, а на располагање су му стављени најбољи појци у Карловцима. Тим послом се бавио пуне 2 године и тада остварује прве успехе при компоновању српске духовне музике. Као илустрацију, слушаоци су послушали „Достојно јест“, хорску композицију, која се и даље често изводи.

– Ово прегнуће у Сремским Карловцима имало је снажан одјек у српским културним круговима, па је резултат његовог рада преточен у неколико збирки црквених напева, као и жељно очекивану литургију Св. Јована Златоустог, која је први пут изведена у руској цркви у Бечу, 1858. године, на Савиндан. Српска певачка друштва са одушевљењем су прихватила Станковићева дела са националним мотивима. Он бива препознатљив у српским круговима у Бечу, сусреће Вука Караџића, његову ћерку Мину, Кнеза Михаила Обреновића и његову жену Јулију, песника Ивана Мажураџића, Ђуру Даничића, Јована Јовановића Змаја, Лазу Костића и друге.

Станковић добија подстицај за сабирање и обраду грађанских, али и народних напева. По узору

на Вука Караџића, подршку је добијао од значајних интелектуалаца. У Бечу, средином 19. века, народне мелодије улазе у концертне салоне захваљујући клавиру. У Станковићевом окружењу влада слично расположење, па он ствара своје вероватно најзначајније пијанистичко дело – варијације на тему „Што се боре мисли моје“, у духу тога времена.

– Као резултат сакупљачког рада излази и једна од познатих збирки песама, под називом „Српкињама“, јер су девојке тога доба училе клавир, а у збирци се налази и „Српски народни кадрил“. Оно што је Вук урадио у литерарном смислу, Станковић је учинио у музичком. У Бечу је објављена збирка песама „Српске народне песме“ 1862. године, посвећена кнезу Михаилу. Корнелије се трудио да не повреди народни дух песама и није додавао превише украса, а српска музика улази у салоне и бива приступачна свима. Једна од прикупљених песама била је „Ударало у тамбуру ђаче“. Штампане прикупљених песама имало је веома велики одјек, па Станковића одликује руски цар орденом Светог Станислава. Песме из ове збирке су инспирисале Штрауса и Р. Корсакова, али значајнију инспирацију нашао је Чајковски, који је ове мелодије уградио у свој чувени „Словенски марш“.

Поред предавања о композиторима, која се настављају, веома занимљиво је било и недавно предавање о првој српској сликарки Катарини Ивановић, а ова идеја онлајн предавања наставља се и даље о чему се можете обавестити на сајту: Bozidarac.rs/kultura.

Добрила Боројевић

СТИХОВИ О СВЕТОМ САВИ

Свети Сава

Ко удара тако позно у дубини
ноћног мира
на капији затвореног светогорског
манастира?
„Већ је прошло давно вече,
и нема се поноћ хвата,
седи оци, калуђери, отвор те ми
тешка врата.
Светлости ми душа хоће, а одмора
слабе ноге,
клонуло је моје тело, уморне
су моје ноге –
ал' је крепка воља моја, што ме
ноћас вама води,

да посветим живот роду,
отаџбини и слободи.
Презрео сам царске дворе,
царску круну и порфиру,
и сад, ево, светлост тражим у
скромноме манастиру.
Отвор те ми, часни оци,
манастирска тешка врата
и примите царског сина ко
најмлађег свога брата“.

Зашкрипаше тешка врата, а над
њима сова прну
и с крештањем разви крила
и склони се у ноћ црну.
А на прагу храма светог,

где се Божје име слави,
са буктињом упаљеном,
настојник се отаџ јави.
Он буктињу горе диже,
изнад своје главе свете,
и угледа, чудећи се,
безазлено босо дете.
Високо му бледо чело,
помршене густе власи,
али чело узвишено
божанствена мудрост краси.
За руку га старац узе,
пољуби му чело бледо,
а кроз сузе прошапута:
„Примамо те, мило чедо“.

Векови су прохујали од
чудесне оне ноћи,
векови су прохујали и многи
ће јоште проћи.
Ал' то дете јоште живи,
јер његова живи слава,
јер то дете беше Растко, син
Немањин – Свети Сава.

Војислав Илић

Песма о Светом Сави

У Стефана Немање,
стара српска глава,
велико имање,
син му Свети Сава.
Зидо цркве и слова,
прве српске школе,
Испод Божијег крова,
сви га ђаци воле!

Драган Лукић

Завет

На дан овај Светог Саве
кад га Срби свуда славе,
да Господу завет дамо,
да Му тврдо обећамо:

ПРАЗНОВАЊЕ

„Ићи ћемо путем славе –
старим путем Светог Саве,
живећемо ми у слози!
О Господе, ти помози!“

Нејознаћи аутор

Жеља Светог Саве

Двадесетог овог века
Свети Сава на нас чека.
Са висине он нас гледа,
Где брат брату мира не да,
Па се моли Вишњем Богу
Да нам даде љубав, слогу.
Он позива браћу милу
Да чувају српско славље
И да држе православље.
Да се српски језик шири,
Да се брат са братом мири,
Да се слави српска слава
То нам жели Свети Сава.

Нејознаћи аутор

На Светога Саву

Малено сам ђаче, малено ми знање:
тек сам упознала буквар и читање,
али већ знам и ја за Светога Саву
и разумем лепо данашњу прославу.

Свети Сава беше син краљевске крви;
велики учитељ, просветитељ први;
он је отварао прве цркве, школе
и учио Србе да се Богу моле.

Зато цело Српство данас славу слави
и с љубављу кличе Светитељу Сави,
па му и ја кличем, иако сам мала:
„Светитељу Саво, слава ти и хвала!“

Нејознаћи аутор

28. јануара 1812. – Рођен је српски државник Илија Гарашанин, један од вођа уставобранитеља и вишегодишњи министар унутрашњих послова у уставобранитељским владама.

28. јануара 1846. – На балу у Бечу први пут је изведен „Српски квадрил“, дело које је Јохан Штраус млађи компоновао по налогу кнеза Милоша Обреновића.

29. јануара 1412. – У Новом Брду издат је „Закон о рудницима Деспота Стефана“ који садржи драгоцене податке о начину живота српског народа на почетку XV века.

29. јануара 1929. – Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца променила је назив у Краљевина Југославија, а државна територија је подељена на девет области – бановина.

29. јануара 1934. – Рођен је српски песник, есејиста и преводилац Бранко Миљковић. Био је један од наших најпознатијих стваралаца друге половине двадесетог века.

За живота је објавио пет књига песама: „Узалуд је будим“ (Младо поколење, Београд, 1957), „Смрћу против смрти“ (збирка патриотских песама у коауторству са Блажом Шћепановићем, Младо поколење, Београд, 1959), „Порекло наде“ (Lykos, Загреб, 1960), „Ватра и ништа“ (Прометеја, Београд, 1960). За збирку песама „Ватра и ништа“ добио је 1960. године престижну Октобарску награду града Београда за књижевност. У издању „Задужбине Рас“

изашла је његова последња књига „Крв која светли“ (1961).

31. јануара 1841. – Рођен је Лаза Костић, зачетник модерне српске поезије, последњи велики песник међу српским романтичарима. Поред поезије, писао је драме, есеје, критике, бавио се филозофијом, превођењем и новинарством. Присталица вође војвођанских Срба Светозара Милетића и борац за српско уједињење, био је посланик у угарском сабору. За непуних десет година стварања он је стао у ред највећих песника и постао најпознатији представник српског романтизма. Костић се у својој поезији често дотакао универзалних тема и људских брига, посебно односа између човека и Бога, друштва и ближњих. Доприонео је стилским и језичким иновацијама, слободно експериментишући, често науштрб јасноће. Костићева драма Максим Црнојевић (1863) представља први покушај драматизације еписке песме. Пера Сегединач (1875) се бави борбом Срба за своја права у Аустро-Угарској и његова представа Гордана (1890) није добила пуно похвала.

И сам преводилац Шекспира, Лаза Костић свесно је уносио шекспировске елементе адаптирајући српску историју и епiku за театар, али је и поред тога стварао један оригиналан и препознатљив стил.

1. фебруара 1748. – Указом царице Марије Терезије, Нови Сад је добио

статус слободног краљевског града у оквиру аустријске монархије.

1. фебруара 1901. – У Београду је изашао први број Српског књижевног гласника, часописа за књижевност.

1. фебруара 2002. – На суђењу у Ријци за ратне злочине почињене над Србима 1991-92, бивши начелник полиције из Госпића Иван Дасовић потврдио је да је тадашњи политички врх Хрватске знао за убиства Срба у Госпићу.

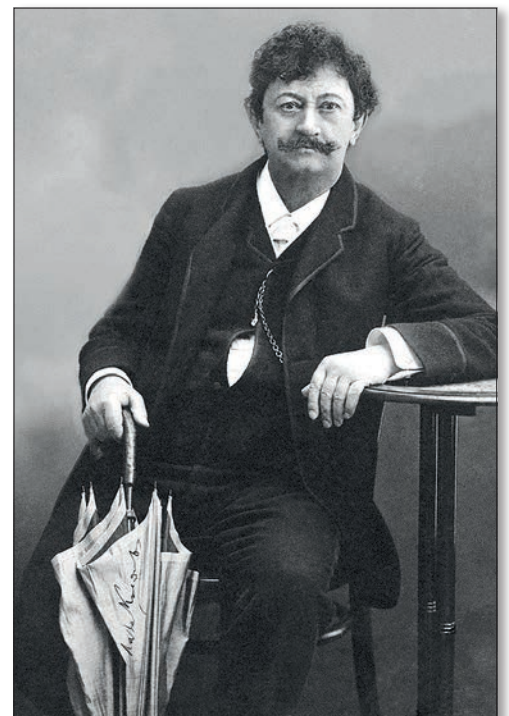
2. фебруара 1834. – Српски кнез Милош Обреновић објавио је трећи хатишериф турског султана Махмуда II, којим је уобличен политички статус и правни карактер Кнежевине Србије.

2. фебруара 1924. – Умро је српски писац Алекса Шантић, аутор антологијских песама „Остајте овдје“, „Емина“, „Вече на шкољу“.

3. фебруара 1881. – Потписан је уговор о изградњи пруге Београд-Ниш, прве железничке пруге у Србији. Кнез Милан Обреновић је у јуну 1881. сребрним будаком обележио почетак радова, а први путнички воз ка Нишу кренуо је с београдске железничке станице у септембру 1884.

ВРЕМЕПЛОВ

3. фебруара 1915. – У Сарајеву је обешен српски учитељ Вељко Чубриловић, један од учесника у атентату 28. јуна 1914. на аустроугарског престолонаследника надвојводу Франца Фердинанда. ■

Лаза Костић

ЕТНОГРАФИЈА

Документаристичко вече у Бати

Представљен пројекат
„Слика и памћење“

У организацији Српске самоуправе у Бати, у свечаној сали Српског клуба, одржано је представљање пројекта „Слика и памћење“, Српског института у Мађарској.

Пера Ластих са сарадницама у Бати

Пројекат „Слика и памћење“ се реализује заједничким радом Музеја Епархије будимске у Сентандреји и Српског института у Будимпешти. На основу све већег искуства, нагласак је стављен првенствено на теренски рад, односно обилазак насеља са српским животом и обраду сакупљених података. Овај посао обављају чланови и сарадници Српског института. С обзиром да ће Бата бити следеће место истраживања, као увод је одржана промоција пројекта у том месту.

Присутне је поздравио Пера Ластих, директор Српског института, док су Нада Хајџан, спољни сарадник из Чипа и Софија Каплан, етнолог, кратком презентацијом представиле циљ и досадашње резултате пројекта. Присутни мештани су, такође имали прилику да погледају сакупљене фотографије.

Пера Ластих је за наш лист изјавио

да је аутор пројекта Коста Вуковић, директор Црквеног музеја у Сентандреји, а да га је Српски институт проширио. Реализација пројекта је, како сазнајемо, почела још 2013. године.

– Сарадници посећују српска места и музеје, скенирају старе фотографије, које су у приватном власништву и праве аудио записе са власницима да би сазнали историјате породица, битнија дешавања у српској заједници током XX века, обичаје, значи важне етнографске чињенице. До сада је посећено 17 насеља, скенирано око 8000 фотографија и урађено више стотина часова интервјуа, углавном на српском језику. Ово, по речима Ластиха, има посебан значај, јер се чује садашњи говорни језик, што је погодан материјал за етно-лингвистичку и дијалектолошку обраду. Снимци се прекуцавају и као сав остали материјал, уносе се у дигиталну базу података, коју је програмирао велики

стручњак Александар Козић из Медине. За његово име се везују важни и озбољни послови, између осталог и дигитализација матичних књига наше епархије – истакао је Ластих.

Према његовим речима, још се није стигло ни до педесет одсто фотографског фонда који постоји код наших људи, у приватном власништву.

– Од свих насеља, највише је обрађена Батања, и имамо у плану да објавимо албум „Батањци у слици и речи“, где ће бити изабран већи број фотографија скениран у Батањи и где ће бити обрађени поједини сегменти живота, породични живот, ратна зона, војска... Надам се да ћемо набавити довољно средстава да овај албум изађе до краја године – каже наш саговорник.

Прошле године је Српски институт радио на још два важна пројекта. Један је рад на пописивању и архивисању података о непокретном наслеђу Срба у Мађарској, од културно-историјског значаја. До сада су цркве и гробља обрађени и направљена је база података. Други пројекат је анкетирање српских месних самоуправа о њиховом раду, са фокусом на коришћење српског језика. Анкета од 400 питања, урађена је пре неколико година у 19 кварталних српских самоуправа. Уз помоћ средстава добијених на конкурс, Српски институт је, у сарадњи са Институтом друштвених наука и Етнографским институтом у Београду и са Институтом за мањинска истраживања у Будимпешти, прошле године урадио обраду од око 60 одсто резултата анкете и сумирао резултате у извештају од 90 страна. Овај посао Српски институт жели да настави, да би се обрадио преостали део информација и да би се резултати истраживања публиковали.

За Ластиха су веома битни пројекти који се тичу српског језика и његове употребе, на проблем сужавања употреба српског језика јер, према његовој оцени, српска заједница на основу само материјалних бенефиција не може да опстане. Школа, где се језик учи, има кључну улогу, али треба имати мотивацију да се тај језик користи и да постоје делатности где српски језик може да се користи.

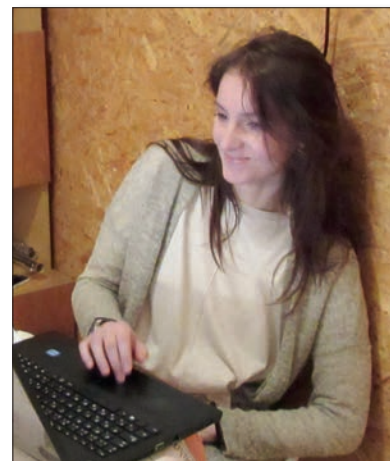
– Прописи би морали да се мењају да би се ситуација променила, јер наше историјско наслеђе и традиција је да се у српским организацијама

Теодора Крунић и Јелена Марковљев Веселинов описују старе фотографије

користи српски језик – истиче наш саговорник.

За текућу годину Српски институт планира завршетак и објављивање два зборника радова, затим допуну и завршетак дигиталног прилога тројезичног издања збирке Тихомира Вучића „Музичка традиција Јужних Словена у Мађарској“ и велику промоцију ове књиге, како у Будимпешти, тако и у Београду.

Софија Каплан

Ове године се обележава 200. годишњица рођења Јакова Игњатовића, важне личности српске заједнице у Мађарској и најзначајнијег српског књижевника XIX века, покретача реалистичког правца у српској прози, тако да се планира одржавање скупа у Сентандреји са разним програмима.

К. П.

Софија Каплан и Нада Хајџан на теренском раду

Стара фотографија из Новог Сентивана

КОНКУРС ЗА СРПСКУ СТИПЕНДИЈУ

Самоуправа Срба у Мађарској расписује конкурс за додељивање „Српске стипендије“ за студенте и средњошколце за II семестар/полугодиште школске 2021/22. године који припадају српској заједници у Мађарској. Детаљне конкурсне услове и поступак вредновања пристиглих конкурсних пријава садржи „Правилник о српској стипендији“ који је усвојила Скупштина Самоуправе Срба у Мађарској, а налази се на интернет страници www.szerb.hu.

Опшће информације:

1. Кандидати који имају права да конкуришу

Приликом додељивања Српске стипендије ССМ (у даљем „стипендија“) конкурисати могу кандидати (треба да имају мађарско држављанство) који студирају на Смеру за српски језик и књижевност Филозофског факултета ЕЛТЕ БТК у Будимпешти, Катедри за славистику Филозофског факултета у Сегедину, студенти Више школе за учитељице и васпитачице на српском смеру (на ЕЛТЕ-у, у Будимпешти) или они који стичу прву диплому за учитеље српске народносне струке, а конкурисати могу и они који стичу тзв. „мастер“ диплому (мастер образовање), или студирају на другим институцијама високог образовања, затим средњошколци (гимназијалци) Српског забавишта, основне школе, гимназије, колегијума и библиотеке Никола Тесла у Будимпешти (седиште: 1074 Budapest Rózsák tere 6-7) а и они који похађају мађарске средње школе које су организованим оквирима укључене у српски народносни васпитно-образовни систем, без обзира на њихово држављанство. Кандидати треба да задовоље и следеће услове:

- а) дали изјаву о припадности српској народности;
- б) да просек успеха на полугодишту пре предаје конкурса буде барем 4,00, а у случају првог семестра на факултету да просек достигне 4,00. Студент треба да постигне 30 кредитних бодова по семестру, а да просек за средњошколце буде 4,30;
- в) да заједно са законским представником, истовремено са предајом конкурса приложи писмено одобрење за руковање личним подацима (према овом правилнику)
- г) да је редован самофинансирајући студент по ССМ

Закону о високом образовању из 2011. године 46. параграф § (1) тачка с), или да је студент који се финансира из мађарског државног буџета (слободно коришћење стипендије).

Стипендију може да добије средњошколац/студент који је:

- а) у назначеном року предао сву документацију одређену расписаним конкурсом;
- б) задовољава услове ових одредби и расписаног конкурса;
- в) обавезује се да по свом избору, у семестру у којем добија стипендију, обавља студентски научни рад или активно учествује у раду неке организације српске заједнице;
- г) за студенте је потребно да напишу мотивационо писмо о свом раду у оквиру српске заједнице у Мађарској, обим текста је максимално две странице.

2. Износ стипендије

Износ стипендије је максимално 75.000 форинти по средњошколцу / студенту по једном семестру, односно полугодишту.

3. Садржајни и формални захтеви конкурса:

Конкурсна пријава се предаје у једном примерку, на папиру, испуњен на компјутеру, потписан од стране средњошколца/студента, на формулару (прилог бр. 1. овог правилника, односно налази се и посебно на страници www.szerb.hu) и са следећим прилозима:

- а) биографија кандидата (ученик/студент),
- б) фотокопија или извод о потврди просека

4. Начин, место и рок за предају конкурса

Конкурсна пријава се пише на српском језику, може се предати путем поште, на адресу Канцеларије Самоуправе Срба у Мађарској (Szerb Országos Önkormányzat Hivatala, 1055 Budapest, Falk Miksa u.3.) или се предаје лично на Секретаријату ССМ (1055 Budapest, Falk Miksa u. 3, радно време: понедељак-четвртак 9.00-15.00, петак 9.00-12.00).

Напомена: на коверти треба означити „Конкурс за Српску стипендију“. Рок за пристизање конкурсних пријава у Канцеларију ССМ-а: **8. март 2022.** године, до 12.00 часова.

Самоуправа Срба у Мађарској
У Будимпешти, 19. јануара 2022.

ИНФО

ПОЗИВНИЦА

САМОУПРАВА СРБА У МАЂАРСКОЈ
И СРПСКИ КУЛТУРНИ И МЕДИЈСКИ ЦЕНТАР

срдечно Вас позивају на СВЕТОСАВСКУ АКАДЕМИЈУ

која ће се одржати
29. јануара 2022. (у суботу) од 16⁰⁰ часова

Место одржавања манифестације:
СВЕЧАНА САЛА ТЕКЕЛИЈАНУМА
(1053 Budapest, Veres Pálné u. 17)

Програм се одржава по прописаним мерама заштите!
Остварење програма је помогла Влада Мађарске

КОНКУРС ЗА НАГРАДУ „РАДЕ ЈОВАНОВИЋ“

Београдски афористичарски круг позива ауторе или њихове издаваче у Србији и иностранству да доставе предлоге за Награду „Раде Јовановић“ – за најбољу књигу афоризама на српском језику или сродним јужнословенским језицима, објављену у 2021. години.

На Конкурс се књига шаље поштом, или предаје примерак предложене књиге у Удружење књижевника Србије (од 10 до 15 часова радним данима Саши Божовићу). Пожељно је да се уз књигу достави и образложени предлог.

Крајњи рок за приспеће књига је **15. фебруар 2022.** године, на адресу: Удружење књижевника Србије (за конкурс „Раде Јовановић“), Француска 7, 11000 Београд, Србија.

О добитнику награде до 15. марта 2022. године одлучиће троцлани жири Београдског афористичарског круга. Одлуком Управног одбора Београдског афористичарског круга, награда се од 2016. године зове „Раде Јовановић“, у знак сећања на једног од најзначајнијих српских и регионалних сатиричара и афористичара – Радомира Рада Јовановића (1939–2016) из Ужица.

„СРПСКИ КАЛЕНДАР 2022“

Из штампе је изашао „Српски календар 2022“, традиционално издање Самоуправе Срба у Мађарској (ССМ). Ову публикацију можете набавити и у Канцеларији ССМ-а, у Улици Микше Фалка 3, у Будимпешти.

Цена календара:
1500 форинти по примерку

Радно време Канцеларије:
Понедељак - четвртак од 9.00 до 15.00 ч.
Петком од 9.00 до 12.00 ч.

TERRA TRAVEL

Terra Travel, Gračanička 16
11000 Beograd, Srbija
+381 11 2632-921; +381 11 630-1591
Dežurni telefon: +381 64 802-6680
Telefon u Budimpešti: +36705047240
info@terratravel.rs | www.terratravel.rs

Ове седмице издвајамо следеће мултимедијалне садржаје:

Прославе српске
Нове године

Двострука прослава
у Сегедину

Премијера песме
„Једина Српска“

Матија Бећковић -
Богојављење

Божић у
Будимпешти 2022.

Аутор рубрике: Владимир Марковић

*Напомена: графички QR код можете скенирати било којом апликацијом са QR читачем (QR reader) или употребом сервиса Гугл сочиво (Google Lens)

СРПСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРБСКЕ

НАРОДНЕ НОВИНЕ.

www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ⇨ Издавач: Српско културно и медијско предузеће (ДОО-Кфрт) ⇨ За издавача: Зорица Јурковић Ембер ⇨ Главни и одговорни уредник: др Драган Јаковљевић ⇨ Финансијер: Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ⇨ Фоторејтор: Иван Јакшић ⇨ Седишње редакције: Nagymező u. 49, 1065 Budapest ⇨ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ⇨ Имејл уредништва: snnbudimpesta@gmail.com ⇨ Web: www.snnovine.com ⇨ Графички прелом листа: Тибор Фуксел ⇨ За штампању: Szedéstűkőr Bt.: Ференц Ибош ⇨ Текстуралне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ⇨ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ⇨ HU ISSN 2061-0238

СВЕЧАНОСТИ

Дочек српске Нове године на јују Мађарске

Празнична весеља у Батањи и Новом Сентивану

После прошлогодишње паузе, Батањска двојезична српска основна школа је, у сарадњи са месном Српском самоуправом, организовала Новогодишњи бал. Поводом уласка у Нову годину по јулијанском календару, весело је било и у Новом Сентивану.

Батања

Српски новогодишњи бал у Батањи заузима посебно место у календару многих локалних Срба, али и шире. Тек што су се одморили од великих празновања, бал је окупио заљубљенике српске игре и песме. Он је отварао сезону свих балова у варошици на југу Мађарске.

Забавиштанци и основци Српске основне школе и забавишта у Батањи, као и КУД „Суферини“, били су заслужни за веома квалитетан и леп програм, у којем су посетиоци те вечери живјали.

Публици су се прво представили најмлађи. Малишани из забавишта су одиграли кореографију уз звуке по-

знате песме дечјег хора „Чаролија“. Добро уиграни, весели и дорасли свом задатку, на крају су пожелели свим присутнима срећну Нову годину. Публика их је својим громогласним аплаузом наградила за изузетно успешан наступ. Иако су мали, они су имали већ неколико важних наступа и са поносом су приказали своје умеће.

Низали су се, затим, рецитали и кореографије. Нижи разреди су одиграли игре из Србије, док су они мало старији одиграли кореографију под називом „Ѓилане“. „Суферинке“ су се публици представиле играма из Лесковца. Полазници драмске секци-

је и хора су присутне увели и провели кроз њихову „зимску причу“. На симболичан начин, раздрагано, уз песму, игру и рецитовање, присутнима су дочарали зиму и српске зимске празнике.

И пре него што се завеса спустила, на сцену су се вратили сви учесници и заједно отпевали Божићну песму. Веома је гласан био аплауз публике која је са одушевљењем пратила цели новогодишњи програм и дугим аплаузом наградила велики труд учесника.

Чланице КУД-а „Суферини“ су на подијуму за игру колом отвориле овогодишњи бал, а свирао је оркестар „Коло“ из Тукуље. Није требало много времена да им се придруже и остали гости и развију коло по сали.

И Срби у Новом Сентивану одлучили су да приреде пригодно весеље и 14. на 15. јануар. У згради некадашњег парохијског дома, који већ годинама уназад служи као центар оку-

пљања месних Срба, у организацији Самоуправе Срба у овом насељу одржано је новогодишње славље.

Тридесетак гостију се одазвало позиву Теодоре Крунић Дунаи, председнице месне Српске самоуправе и осталих чланова тог тела, како би на здравили Новој години. Током целе вечери владала је весела атмосфера, било је укусне хране и пића. Свако је понешто донео. Столови су били претрпани разним специјалитетима и ђаконијама.

Задовољство су нашли и млади и стари. Уз музику, која је емитована са носача звука, Сентиванци су се дружили, ђаскали, певали, а неки су чак и заиграли. Новогодишње славље је потрајало до ситних сати и сви су задовољни и расположени отишли својим кућама. У нади да ће током целе године бити здрави, срећни и пуни љубави. Наравно, да ће сачувати своју веру, наду и оптимизам.

С. Ђ. - П. М.

Нови Сентиван

ТАКМИЧЕЊЕ

Евројска изложба паса у Будимпешти

Тријумф Дешчанке и њеног љубимца

У организацији Земаљског удружења мађарских узгајивача паса, на обновљеном сајмишту „Hungexpo“ у Будимпешти одржана је FCI европска изложба паса, која је представљала крај кинолошке сезоне у Мађарској. Велики успех на овом такмичењу постигли су Марина Ђукин и њен јазавичар.

Према непотврђеним информацијама, на сајмишту се у склопу међународне изложбе паса нашло 16.000 кућних љубимаца, из 57 земаља. Кинолошка серија приредба отпочела је још 28. децембра међународном изложбом паса – Grand Prix Winner Cacib Show, на којој су се могле представити све расе, да би у наставку уследило надметање најлепших паса и то у разним категоријама, по расама.

Свог дугодлаког јазавичара Луну на такмичење, које је организовало Удружење узгајивача јазавичара у Мађарској, пријавила је и Марина Ђукин из Деске. Млада Дешчанкиња се већ годинама бави узгајањем паса, а у Луну је уложила пуно труда и енер-

гије како би она успешно учествовала на међународном надметању. Тoliko успешно да је у категорији за штенад Луна освојила два ласкава признања. Прво је освојила титулу „Штене које посебно обећава“, да би одмах потом била проглашена и најлепшим младунчетом.

Након победе свог пса Марина Ђукин није крила огромну радост и задовољство. Није ни сањала да ће се на свом првом међународном наступу са својим псом наћи међу најбољима. Признала нам је да са Луном ради од два месеца старости, пружа јој сву потребну негу и то према свим сазнањима из области ветерине, исхране и заштите. Битна је и козметика, а фризуре паса права је умет-

ност. Пас се по правилу прво купа, а затим фенира и шиша. Изузетак је једино ако је длака ућобана. Тада мора најпре да се размрси и ишчетка.

Марина, иначе, у селу држи фризерски и козметички салон за псе. Многи своје љубимце воде код ове младе Дешчанке, која се, измеђувремену, са Луном припрема за нова такмичења. Она се потпуно слаже са констатацијом да је пас човеков најбољи пријатељ.

„Пси су заиста најбољи кућни љубимци, које свако може пожелети. Пас је пријатељ који никада неће отићи, неће те издати или оговарати иза твојих леђа. Пси нам пружају осећај емоционалног благаостања захваљујући безусловној љубави коју пружају. Чак и онда када пас не доприноси директно побољшању нашег здравља, његова безусловна љубав и оданост власнику су непроцењиви. Пас показује велику емпатију према свом власнику. Он је увек ту када сте болесни, тужни, или усамљени. Воли вас и у тренуцима када сте мрзовољни, не-

пристојни и цангривави. Чини се да пас човека разуме боље, него што га други људи разумеју на нивоу који је човеку недокучив“, сагласна је наша саговорница.

П. М.

